

Donkere wolken boven waterschap Amstel, Gooi en Vecht: ‘Laten het waterschap slechter achter voor onze opvolgers’

Veel schulden en achterstallig onderhoud, weinig inkomsten door een haperende belastinginning. Terwijl de klimaatverandering zich sterker doet voelen, staan bij het waterschap dat belast is met het waterbeheer in de regio Amsterdam de seinen op rood. ‘We staan met de rug tegen de muur.’

Bas Soetenhorst • 13 augustus 2022, 03:00

Het Parool

De Amsteldijk Zuid richting Nes aan de Amstel voldoet niet aan de veiligheidsnormen. Over een lengte van 7 kilometer is de dijk niet hoog genoeg en niet sterk genoeg. ©Jean-Pierre Jans

De Amsteldijk Zuid, op een van de vele zomerse dagen van augustus. Vissers zoeken dekking onder een parasol, racefietsers maken vanuit Amsterdam een rondje. Maar direct na de gemeentegrens van Ouderkerk aan de Amstel, waar de Amstel met lome bochten zuidwaarts stroomt richting Nes aan de Amstel, beginnen de problemen. Dit is ‘dijktraject A149’, om in het jargon van waterschap Amstel, Gooi en Vecht te spreken.

Al in 2010 is vastgesteld dat dit stuk niet aan de veiligheidsnormen voldoet, net als zuidelijkere delen van de Amsteldijk. Over een lengte van 7 kilometer is deze niet hoog genoeg, niet sterk genoeg of geen van beide. Dat kan natuurlijk een probleem vormen voor de boerderijen, villa’s en andere vrijstaande huizen langs de dijk, die al gauw een paar meter lager liggen dan de rivier. De aanpak ervan is al een paar jaar in voorbereiding, maar de werkzaamheden zijn nog niet begonnen. Oorzaak: bezwaren van omwonenden, personeelsgebrek en corona.

Het is niet de enige plek waar het waterschap kampt met achterstallig onderhoud. Dijkverbeteringen lopen zeven jaar achter op de wettelijke verplichtingen. 40 procent van de ‘technische assets’ (zoals sluizen, gemalen en bruggen) is niet deugdelijk. Met name bij ‘zeer belangrijke’ assets schiet het onderhoud tekort en liggen ‘ongewenste risico’s’ op de loer, aldus het waterschap. Er is structureel te weinig geld voor onderhoud. Van de 258 kilometer aan dijken is slechts 53 procent op orde.

Financiën zijn hoofdpijndossier

De achterstanden worden maar langzaam ingelopen. Beoogde investeringen komen moeizaam van de grond, om dezelfde redenen als bij de Amsteldijk. In de periode 2017-2020 werd nog niet de helft van de geplande uitgaven verricht. Volgend jaar is de verwachting dat dit percentage 60 procent bedraagt.

De financiën zijn een hoofdpijndossier op zich. Aan de inkomstenkant worstelt het waterschap met de inning van belastingen bij burgers en bedrijven. De oorzaak ligt bij Waternet. Dat werd in 2006 door Amsterdam en het waterschap opgericht om een einde te maken aan het gekibbel tussen de verschillende overheidsinstanties belast met waterbeheer.

Voor Amsterdam is Waternet verantwoordelijk voor drinkwatertaken en rioolbeheer. Tegelijkertijd is het de uitvoeringsorganisatie van het waterschap, dat zelf geen enkele ambtenaar in dienst heeft. Tot frustratie van het algemeen bestuur, huiselijk gezegd de gemeenteraad van het waterschap. “Het waterschap is machteloos en krachteloos,” aldus Marjolein Quené, kritisch lid van het algemeen bestuur.

IT-chaos bij Waternet

Het waterschap heeft niets te maken met de IT-chaos bij Waternet, maar plukt daar wel de wrange vruchten van. Op eigen gezag besloot Waternet tot aanschaf van een nieuw IT-systeem voor de inning van drinkwatertarieven en waterschapsbelastingen. Sinds de ingebruikname, eind 2020, hapert dat systeem. Naast enorme financiële tekorten bij het waterschap zorgt dat voor grote vertragingen bij het versturen van de waterschapsaanslag en foutieve (soms dubbele) afschrijvingen bij bewoners. Vorige week nog overkwam dat [25.000](#) Amsterdammers.

Ook de cybersecurity bij Waternet is in het geding, een risico voor de leveringszekerheid van drinkwater. Sinds vorig jaar staat de organisatie daarom onder verscherpt toezicht van de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT). Een aantal leidinggevendenden is vervangen.

De gebeurtenissen jagen de discussie aan over een ander waterbesturingsmodel. Het waterschap hoopt op meer invloed en droomt van een eigen ambtelijk apparaat. Het Amsterdamse stadsbestuur neemt alle tijd voor de discussie hierover, terwijl het waterschap snel wil beslissen.

Schuldenlast van 800 miljoen

Nu al is duidelijk dat op 1 januari 2023 zo'n 200 miljoen euro aan belastingaanslagen nog niet zal zijn geïnd, vooral omdat een deel van de IT-systemen nog niet is geleverd. Om acute geldnood te voorkomen, heeft het waterschap 95 miljoen geleend. De totale schuldenlast bedraagt nu bijna 800 miljoen, bijna vier keer zoveel als het waterschap jaarlijks netto ontvangt aan belastingen. Andere waterschappen vinden hooguit 2,5 keer zo veel acceptabel. En waar de lage rente de afgelopen jaren voor meevallers zorgde, dreigen nu tegenvallers omdat lenen duurder wordt.

Dat alles gebeurt op een moment dat waterschappen steeds meer op hun bord krijgen. Het stijgen van de zeespiegel, in combinatie met bodemdaling, vergroot het belang van waterbeheer. De [waterkwaliteit](#) is ook een toenemende bron van zorg en de steeds langere periodes van droogte en de verzilting maken het op peil houden van de zoetwatervoorraad ingewikkelder.

Alle reden om de noodklok te luiden, zou je denken. Maar toen het waterschap vorige maand het jaarverslag presenteerde, overheerste tevredenheid in het [persbericht](#): ‘We zijn trots op de resultaten die we in 2021 hebben bereikt’. In het jaarverslag werd beweerd dat de belastinginning inmiddels goed functioneert.

Sussende taal

Dagelijks bestuurder Peter Smit (VVD), verantwoordelijk voor de financiën, kwam ook met sussende taal. Het glas is misschien niet halfvol, maar de achterstanden worden ingelopen, zei hij over de belastinginning. Er is licht aan het einde van de tunnel.

Dat geruststellende geluid viel slecht bij een aantal fracties in het algemeen bestuur. Met het oog op de waterschapsverkiezingen van volgend jaar maart concludeert Marjolein Quené: “We laten het waterschap slechter achter voor onze opvolgers.”

De ChristenUnie voorziet ‘zware tijden en een donkere nabije toekomst’. “Overal bestaan achterstanden en worden plannen gemaakt, maar de uitvoering blijft achter en de kosten worden hoger.” En: “Het waterschap zit in zeer zwaar weer.”

“We staan met de rug tegen de muur,” waarschuwde een andere fractie.

CDA'er Wim Zwanenburg onderschrijft de kritische geluiden: “We denken dat we in Nederland heel goed zijn in waterhuishouding. Maar bedrijven en agrariërs hebben nog niet eens hun waterschapsbelastingaanslag voor 2021 ontvangen. En als zeker 40 procent van de systemen niet deugdelijk is, is de waterveiligheid in het geding. In een moerasland, welteverstaan! Er komt een enorme kostenpost aan, vergelijkbaar met die van de kademuren en bruggen in Amsterdam die kampen met achterstallig onderhoud.”

Interview met waarnemend dijkgraaf Albertine van Vliet-Kuiper

“Er zijn zorgen. Maar zorgelijk? Zo zou ik het niet willen noemen,” zegt Albertine van Vliet-Kuiper, waarnemend dijkgraaf van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Er is grootschalig achterstallig onderhoud bij gemalen, dijken en sluizen, er zijn problemen met belastingheffing en cybersecurity en forse schulden. Maar, benadrukt ze, er wordt aan gewerkt.

“Als je al die zaken in een bepaalde context op een rij zet, denk je misschien: poeh poeh... Ik begrijp het gevoel bij een aantal algemeen bestuurders in het waterschap, dat het er slecht voor staat. Maar in mijn ogen is het niet waar.”

Is er niet alle reden de buitenwacht te waarschuwen dat veel seinen op rood staan in plaats van te sussen?

“Het dagelijks bestuur van het waterschap ziet dagelijks van nabij de progressie. Algemeen bestuurders staan meer op afstand, dan krijg je misschien het idee dat je geen grip hebt. Maar we hebben in kaart gebracht hoe onze ‘technische assets’ (onder andere sluizen, gemalen en bruggen) ervoor staan. We weten waar de grootste risico’s zitten. Die pakken we als eerste aan. Dat stelt me gerust.”

De kwesties met cybersecurity en belastinginning hebben het vertrouwen bij algemeen bestuurders in Waternet als uitvoeringsorganisatie aangetast.

“De artikelen van [Follow the Money](#) waren een wake-upcall (het onderzoeksplatform onthulde in 2020 de problemen en het toedekken daarvan door Waternet, red). Het besef daalde in dat een buitenstaander onze geautomatiseerde systemen zou kunnen binnendringen. Dat wordt sindsdien aangepakt.”

Het nieuwe IT-systeem voor belastinginning hapert nog altijd. Dit jaar moest het waterschap 95 miljoen euro extra lenen. Wat als dat volgend jaar weer moet?

“We hebben tegen hele lage rente geleend, die hogere schuld is het punt niet. Tegen alle Amsterdammers en andere bewoners van het waterschap die last hebben van onze inningsproblemen zeg ik: het spijt me verschrikkelijk. Over 2021 moeten we nog 60 miljoen innen, over dit jaar kunnen we nog geen aanslagen opleggen, omdat we mensen niet twee keer in een jaar een aanslag gaan sturen. Ik heb er vertrouwen in dat eind volgend jaar de achterstanden zijn ingehaald.”

Het waterschap wil niet langer volledig afhankelijk zijn van Waternet als uitvoeringsorganisatie, maar een eigen apparaat hebben. De discussie hierover met de gemeente Amsterdam sleept al sinds vorig jaar. Hoe lang kan het waterschap nog wachten?

“Niet meer heel lang. Maar de wethouder zit er pas twee maanden en ik snap dat ze zich wil inlezen. De kunst is een oplossing te vinden waarbij we blijven profiteren van de kennis bij Waternet. In 2012 was ik dijkgraaf in Overijssel en daar moesten we steeds expertise van buiten inhuren. Het is een luxe dat we die expertise met Waternet zelf in huis hebben.”

Op 1 oktober treedt Joyce Sylvester aan als dijkgraaf. Draagt u het waterschap met een gerust hart over?

“Ja. Er zit een hele professionele organisatie. We zijn wakker geschud op een aantal terreinen waar hard aan wordt gewerkt en onze toezichhouders bij de provincie en het rijk zijn positief. Ik hoef niet heel lang te doen over de overdracht aan Joyce.”